

Notat

Dato: 19.03.2018

Kopi til:
Vår ref: Anders Hovdum, SVV

Mandat for utredningsgruppe samfunnssikkerhet – NTP 2022–2033

Mandatet er behandlet i styringsgruppen for NTP 19.03.2018.

1. Bakgrunn og hensikt

Oppdraget er en del av grunnlaget for plandokumentet for Nasjonal transportplan 2022–2033. Arbeidene skal dokumenteres i et notat eller i en rapport, og gi en vurdering av aktuelle og/eller nødvendige tiltak og virkemidler i transportsektoren for å nå nasjonale mål, eller for at styringsgruppen skal kunne vurdere å sette nye ambisjoner innen de utvalgte fagområdene:

- Klima
- Miljø
- Teknologi
- Godstransport
- Byområder
- Transportsikkerhet

2. Oppdrag

Samferdselssektoren står overfor et komplisert og sammensatt risiko-, trussel- og sårbarhetsbilde. Sikkerhetsutfordringene er i stor grad knyttet til klimaendringer, storulykker og terrortrusler og –anslag. Samtidig blir IKT-sikkerhet, inkludert nettsikkerhet, stadig viktigere for å sikre et trygt og pålitelig transportsystem. Arbeidet med samfunnssikkerhet i sektoren tar ifølge NTP 2018–2029 utgangspunkt i tre overordnede mål:

- Unngå store uønskede hendelser som medfører skader på personer, miljø eller materiell

- Minske følgene av slike hendelser hvis de skulle oppstå
- Sikre pålitelighet og framkommelighet i transport- og kommunikasjonsnett, både i normalsituasjon og under påkjenninger

Et robust og pålitelig transportsystem bidrar til å sikre nasjonale interesser og opprettholde viktige samfunnsfunksjoner i det daglige og ved beredskap og krise. Transportsystemet må derfor kunne tåle ulike type påkjenninger uten å miste vesentlige deler av sin funksjonalitet som følge av naturpåkjenninger eller andre villedende handlinger. Vi skal i NTP arbeidet tilrettelegge for fremtiden transportsystem hvor utvikling av robust fysisk infrastruktur og sikre ITS-løsninger sammen bidrar til et pålitelig transportsystem innen bane, veg luft og kyst.

Innenfor ovennevnte fagområder og i etablerte utredningsgrupper vil samfunnssikkerhet og sikkerhet spesielt være en del av oppgaveløsningen selv om dette ikke er direkte uttalt i alle oppdragene. Innen fagområdene klima, teknologi, godstransport, byområder og transportsikkerhet vil det være problemstillinger som vil ha en direkte innvirkning på samfunnets tåleevne både ved naturgitt og menneskeskapt risiko.

Utredningsgruppe samfunnssikkerhet skal i samarbeid med de andre utredningsgruppene sortere ut hvilke temaer som innenfor de ulike fagområdene må fokuseres særskilt ut fra et samfunnssikkerhetsperspektiv. Dernest må det gjøres en vurdering av hvilke analyser og utredninger som naturlig hører hjemme innenfor eksisterende fagområde/ utredningsgruppe og hvilke som bør følges opp eller koordineres i utredningsgruppe for samfunnssikkerhet. Konkrete sikkerhetsspørsmål som henger tett på teknologisk løsning bør i størst mulig grad løses innenfor rammen av undergruppen for fagtema.

Tema som utredningsgruppen skal fokusere særskilt på:

1. *Konkretisere hvilke kriterier som skal ligge til grunn for vurdering av samfunns-sikkerhetsmessige virkninger av samferdselsprosjekter.*

Utredningsgruppen skal utvikle felles kriterier på tvers av transportformene for vurdering av samfunnssikkerhetsmessige virkninger av samferdselsprosjekter.

Utredningsgruppen skal ta utgangspunkt i PWCs rapport fra *prosjektet "Samfunnssikkerhet og samfunnsøkonomisk metode (SAMSØM) – Kriterier for vurdering av samfunns-sikkerhetsmessige virkninger av samferdselsprosjekter"* og vurdere hvordan metoden som der presenteres kan videreutvikles bedre inn mot NTP-arbeidet. PWC-rapporten foreligger medio januar.

Som et ledd i dette arbeidet skal utredningsgruppen gjennomgå allerede utarbeidede nasjonale ROS-analyser og konkretisere hvordan ulike krisescenarier vil påvirke påliteligheten i vår transportinfrastruktur og -tjenester. Det skal i etterkant vurderes om scenarioene bør være dimensjonerende for vurdering av samfunnssikkerhetsmessige virkninger av samferdselsprosjekt. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har siden 2011 gjennomført overordnede risikoanalyser av en rekke scenarioer som

kjennetegnes av høy kompleksitet, som rammer flere samfunnsverdier og som går på tvers av sektorer og ansvarsområder. Tilsvarende har Forsvarets forskningsinstitutt gjort en rekke analyser hvor IKT og transport er omtalt.

I forlengelsen av ovennevnte skal utredningsgruppen identifisere transportinfrastruktur og – tjenester hvor tap av funksjonalitet over tid kan innvirke på viktige nasjonale samfunnsfunksjoner. Dette vil være infrastruktur og tjenester som følge av kriterier utviklet i Pwc prosjektet og som følger av ev. dimensjonerende scenarier ovenfor må tillegges særlig vekt i den videre prioritering i NTP-arbeidet.

2. Kartlegge og vurdere Forsvarets behov for transportinfrastruktur og –systemer ved beredskap og krise.

Utredningsgruppen skal lage et beslutningsgrunnlag for videre håndtering av Forsvarets behov i NTP arbeidet. Det er behov for en mer operativ konkretisering av forsvarets behov for transportinfrastruktur og transporttjenester ved beredskap og krise. Videre er det behov for en vurdering av hvilke kriterier som skal ligge til grunn for prioritering av Forsvarets behov, og om enkelte tiltak bør finansieres av Forsvaret.

Regjeringen vedtok høsten 2016 gjennomføring av *"Program for videreutvikling av totalforsvaret og øke motstandsdyktigheten i samfunnskritiske funksjoner"* (Totalforsvarprogrammet). NATO har definert forventinger og ambisjonsmål til medlemslandene. SD er ansvarlig for prosjektet *"Transport i totalforsvaret"*. Formålet er å kartlegge status og ev. styrke og videreutvikle robustheten på transportområdet samt konkretisere hvordan transportsektoren bedre kan understøtte forsvaret.

3. Konkretisere samfunnssikkerhetsutfordringer som følger av økt bruk av samordnede ITS-løsninger i transportsektoren

Utredningsgruppen skal identifisere hvilke sikkerhetsmessige utfordringer samfunnet står overfor som følger av økt bruk av samordnede ITS-løsninger i transportsektoren og hvordan disse kan følges opp på myndighetssiden av transportetatene i neste NTP periode.

Utredningsgruppen skal samarbeide med utredningsgruppen innen teknologi og miljøet i Trondheim og benytte prøveprosjektene som utgangspunkt.

Samordnede ITS-løsninger kan svekke transportsystemets pålitelighet ved at sentrale funksjoner kan utsettes for hacking og andre ondsinnede handlinger – som følge av kriminellvinning eller terror. Når ulike ITS-systemer (personlig, fartøyer/kjøretøyer, infrastruktur og sentraler) kommuniserer med hverandre, utfører tjenester for hverandre og deler data er det vesentlig at informasjonen er tilgjengelig, til enhver tid er rett og at sensitiv informasjon kun leses av autoriserte brukere. I et komplekst system med mange aktører, systemer og brukere vil det være komplisert å ivareta og sikre dette på en konsistent måte slik at samfunnssikkerheten og statssikkerheten ikke svekkes.

3. Mål og suksesskriterier

Målet for utredningene er å gi en analyse av de utvalgte problemstillingene, med et innhold som er til nytte i plangrunnlaget og en form som gjør det mulig for styringsgruppen for Nasjonal transportplan å vurdere dette.

Det kan bli behov for konkrete tekstbidrag til plangrunnlaget på et senere tidspunkt.

4. Organisering og gjennomføring

a. Styring og rapportering

Leder av utredningsgruppen rapporterer til leder for programstyret. Referat fra alle møter sendes til programstyret.

Grenseflater mot teknologigruppen avklares underveis. Det avtales regelmessige kontaktmøter mellom gruppelederne.

b. Ressurser

Medlemmer i utredningsgruppen:

Leder: Anders R. Hovdum, Statens vegvesen

Sekretær: Jan Husdal, Statens vegvesen

Øvrige deltakere:

Njål Ladstein, Avinor

Cecilie Valderhaug, Kystverket

Atle William Heskestad, Jernbanedirektoratet

5. Tidsfrister

- Møte for gruppeleder og sekretær med programstyret: 7. februar 2018
- Delleveranse: Mars 2018
- Halvvegsseminar: 21. mars 2018
- Hovedleveranse: Oktober 2018
- Behandling i styringsgruppen: November 2018

Detaljert fremdriftsplan utarbeides i januar 2018 og oppdateres underveis.

6. Leveranse

Gruppen skal levere tre rapporter maksimalt 5–6 sider med sammendrag. Det skal fremkomme av rapporten hva som er gruppens viktigste forslag til momenter som bør inngå i etatenes plangrunnlag.